SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 119/2023-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [redacted], [redacted], zastúpeného advokátom JUDr. Vojtechom Agnerom, Špitálska 10, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 9/2012, proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaniach vedených pod sp. zn. 5 Co 635/2014, sp. zn. 2 Co 362/2017 a sp. zn. 5 Co 290/2019 a proti postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaniach vedených pod sp. zn. 2 Cdo 984/2015 a sp. zn. 2 Cdo 119/2018 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.
Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 28. septembra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a svojho práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“), Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaniach uvedených v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a zo zistení ústavného súdu vyplýva, že na základe žaloby sťažovateľa proti žalovanému Ústavu pamäti národa prebiehalo na okresnom súde pod sp. zn. 16 C 9/2012 konanie o ochranu osobnosti. Dôvodom podania žaloby bola skutočnosť, žalovaný o sťažovateľovi uchovával, sprístupňoval a zverejňoval nepravdivú informáciu, že bol agentom bývalej Štátnej bezpečnosti. Okresný súd rozsudkom z 26. júna 2014 určil, že sťažovateľ je neoprávnene evidovaný v registračných protokoloch bývalej Štátnej bezpečnosti, žalovanému uložil povinnosť uverejniť výrok rozsudku na svojej internetovej stránke a povinnosť zaplatiť

sťažovateľovi náhradu trov konania a právneho zastúpenia. Na odvolanie žalovaného krajský súd rozsudkom č. k. 5 Co 635/2014-553 z 30. júna 2015 rozsudok okresného súdu potvrdil a následne najvyšší súd uznesením č. k. 2 Cdo 984/2015 z 31. januára 2017 dovolanie žalovaného odmietol. Žalovaný sa obrátil na ústavný súd, ktorý nálezom č. k. II. ÚS 285/2017 z 12. októbra 2017 konštatoval porušenie práv žalovaného podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom a uznesením najvyššieho súdu, ako aj postupom a rozsudkom krajského súdu, uznesenie najvyššieho súdu a rozsudok krajského súdu zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie.

3. Po vrátení veci krajský súd rozsudkom č. k. 5 Co 362/2017 z 30. januára 2018 rozsudok okresného súdu zmenil tak, že žalobu zamietol pre nedostatok pasívnej vecnej legitimácie žalovaného. Proti tomuto rozsudku podal sťažovateľ dovolanie, ktoré bolo odmietnuté uznesením najvyššieho súdu č. k. 2 Cdo 119/2018 z 31. mája 2018. Následne sa sťažovateľ obrátil na ústavný súd, ktorý nálezom č. k. I. ÚS 127/2019 z 26. novembra 2019 rozhodol, že jeho základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli porušené uznesením najvyššieho súdu a rozsudkom krajského súdu, ktoré zrušil a vec opäť vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie.

4. Krajský súd po vrátení veci na ďalšie konanie rozsudkom č. k. 5 Co 290/2019-1650 zo 14. júna 2022 rozsudok okresného súdu zmenil tak, že žalobu zamietol pre nedostatok pasívnej vecnej legitimácie žalovaného s tým, že pasívna legitimácia v predmetnom spore svedčí Slovenskej republike, pričom konkrétna zodpovednosť za zásah do osobnostných práv sťažovateľa prešla na Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky.

5. Rozsudok krajského súdu nadobudol právoplatnosť 3. augusta 2022. Spis bol 7. decembra 2022 postúpený najvyššiemu súdu z dôvodu dovolania podaného sťažovateľom.

II.
Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ proti postupu všeobecných súdov v napadnutých konania vznáša tieto podstatné argumenty:
a) právoplatné skončenie konania nie je prekážkou poskytnutia ochrany jeho základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (resp. podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), ktorá sa prejaví konštatovaním jeho porušenia a priznaním primeraného finančného zadosťučinenia. Odkazuje na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESĽP“) o sťažnosti č. 70899/14 z 22. októbra 2015, ktorým schválil zmier medzi (iným, pozn.) sťažovateľom a Slovenskou republikou napriek tomu, že ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 212/2014 ústavnú sťažnosť, podanú po právoplatnom skončení konania, odmietol. Zdôrazňuje, že je potrebné zhodnotiť celkovú dĺžku konania (v prejednávanej veci 10 rokov a 6 mesiacov v čase podania ústavnej sťažnosti). Podľa jeho názoru úplnú satisfakciu za neprimeranú dĺžku konania môže strana konania dostať až potom, čo konanie skončí;
b) postupu jednotlivých súdov konkrétne vyčíta, že vzhľadom na záver o nedostatku pasívnej vecnej legitimácie žalovaného mal žalobu zamietnuť už okresný súd. Krajský súd postupoval nesprávne, keď rozsudok okresného súdu potvrdil, i keď po prvý krát rozsudok okresného súdu zmenil a žalobu zamietol. Najvyššiemu súdu vytýka nesprávny postup pri odmietnutí dovolania sťažovateľa i žalovaného. Aj nesprávna činnosť štátneho orgánu môže zapríčiniť porušenie práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (II. ÚS 33/1999). Sťažovateľ sa pritom pri podávaní žaloby a pri označení žalovaného riadil ustálenou judikatúrou najvyššieho súdu;

c) poukazuje na dlhšie obdobie nečinnosti krajského súdu po vrátení veci v poradí druhým nálezom ústavného súdu;
d) v súvislosti s pozitívnym záväzkom štátu umožniť sťažovateľovi identifikovať pasívne vecne legitimovaný subjekt odkazuje na rozsudky ESĽP vo veci Plechanov proti Poľsku a Georgel a Georgeta Stoicescu proti Rumunsku. Sťažovateľ sa pritom po 10 a pol roku trvania konania dozvedel len to, že žalobu podal proti niekomu, kto nie je pasívne vecne legitimovaný;
e) napadnuté konanie má pritom pre sťažovateľa mimoriadny význam, keďže označenie za spolupracovníka bývalej Štátnej bezpečnosti je dehonestujúce a aj samotný predmet konania – ochrana osobnosti si vyžaduje osobitnú starostlivosť všeobecných súdov.

III.
Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Predmetom ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a porušenie práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom všeobecných súdov v napadnutých konaniach.

8. Účel základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov vymedzil ústavný súd vo svojej skoršej judikatúre tak, že „je ním odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu“ (pozri II. ÚS 26/95). Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 102/05, II. ÚS 387/06) sa tak ochrana základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy poskytuje v konaní pred ústavným súdom len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušovanie tohto základného práva označenými orgánmi verejnej moci (v tomto prípade všeobecnými súdmi) ešte mohlo trvať. Ak v čase, keď ústavná sťažnosť bola doručená ústavnému súdu, už nemohlo dochádzať k namietanému porušovaniu označeného základného práva postupom súdu, ústavný súd ústavnú sťažnosť zásadne odmietne ako zjavne neopodstatnenú (II. ÚS 28/2022).

9. V nadväznosti na uvedený právny názor ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že jednou zo základných pojmových náležitostí sťažnosti podľa čl. 127 ústavy je to, že musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Uvedený názor vychádza zo skutočnosti, že táto ústavná sťažnosť zohráva významnú preventívnu funkciu ako účinný prostriedok na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo a jeho účinky stále trvajú, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo (m. m. IV. ÚS 225/05, III. ÚS 317/05, II. ÚS 67/06).

10. Sťažovateľovu argumentáciu rozhodnutím ESĽP o sťažnosti č. 70899/14 z 22. októbra 2015, v ktorej schválil zmier medzi sťažovateľom a Slovenskou republikou napriek tomu, že ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 212/2014 z 25. marca 2014 odmietol jeho ústavnú sťažnosť podanú po právoplatnom skončení veci, ústavný súd nepovažuje za dôvod nepostupovať v zmysle už citovanej judikatúry. Z odôvodnenia citovaného uznesenia ústavného súdu vyplýva, že v danej veci napadnuté konanie bolo ukončené uznesením najvyššieho súdu, ktoré nadobudlo právoplatnosť 27. februára 2014, teda až po podaní ústavnej sťažnosti 10. februára 2014. Okrem tohto skutkového rozdielu v porovnaní s prejednávanou vecou sťažovateľa ústavný súd pripomína, že v zmysle čl. 39 ods. 3 dohovoru v prípade dosiahnutia zmieru obsahuje rozhodnutie ESĽP iba stručné zhrnutie skutkového stavu a dohodnutého riešenia. Nebolo tomu inak ani v prípade odkazovaného rozhodnutia o vyčiarknutí sťažnosti č. 70899/14 INCHEBA, akciová spoločnosť proti Slovenskej

republike zo zoznamu prípadov, ktoré neobsahuje odôvodnenie, a teda ani právny názor ESĽP, s ktorým by ústavný súd prípadne mohol konfrontovať svoje skôr prezentované názory.

11. Po preskúmaní spisového materiálu musí dať ústavný súd sťažovateľovi za pravdu v tom, že konanie trvajúce 10 a pol roka (v čase podania ústavnej sťažnosti, pozn.) poznačené vadami, ktoré si v dvoch prípadoch vyžiadali zásah ústavného súdu, v žiadnom prípade nemožno označiť za ideálne.

12. Zo samotnej ústavnej sťažnosti a z informácií poskytnutých okresným súdom však ústavný súd zistil, že v čase podania tejto ústavnej sťažnosti ústavnému súdu (28. septembra 2022) bol rozsudok č. k. 5 Co 290/2019-1065 zo 14. júna 2022, ktorým krajský súd zmenil rozsudok okresného súdu č. k. 16 C 9/2012-440 z 26. júna 2014 tak, že žalobu sťažovateľa zamietol, právoplatný. Právoplatnosť nadobudol 3. augusta 2022. Na základe uvedeného je možné konštatovať, že v čase podania ústavnej sťažnosti už bola právna neistota sťažovateľa v predmetnej veci odstránená.

13. Ústavná sťažnosť pre zbytočné prieťahy v konaní je účinným prostriedkom nápravy porušeného práva len do momentu, kým trvá stav neistoty na strane dotknutého účastníka konania (strany konania) týkajúci sa výsledku konania. Ústavná sťažnosť preto musí byť podaná v čase, keď prieťahy v konaní ešte trvajú. Táto podmienka však v danom prípade nie je splnená, pretože sťažovateľom vymedzené konania pred všeobecnými súdmi sa z pohľadu sťažovateľa skončili vydaním rozsudku, ktorý nadobudol právoplatnosť 3. augusta 2022.

14. Z obsahu ústavnej sťažnosti pritom nevyplýva žiadna skutočnosť, na základe ktorej by sa sťažovateľ nemohol domáhať ochrany svojich práv už oveľa skôr.

15. Ústavná sťažnosť podaná 28. septembra 2022 bola síce podaná v zákonnej dvojmesačnej lehote podľa § 124 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorá sa nesporne vzťahuje aj na konania o namietaní porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (I. ÚS 28/2020, I. ÚS 191/2022, I. ÚS 261/2022, I. ÚS 443/2022), avšak už v čase, keď tvrdené zbytočné prieťahy v napadnutých konaniach už nemohli trvať.

16. Svoju úlohu tak ústavný súd v tomto prípade nenachádza, keďže v čase podania ústavnej sťažnosti zásah netrval a právna neistota sťažovateľa bola odstránená. Na základe uvedeného nezostávalo ústavnému súdu iné, než odmietnuť ústavnú sťažnosť sťažovateľa podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

17. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite jeho ústavnej sťažnosti nezaoberal, keďže ich posudzovanie je viazané na vyslovenie porušenia označených práv a slobôd, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 23. februára 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu